

Effekter av nye skatteregler og nye uføreordninger i kommunal sektor for de som var uføre før uførereformen

Rapport 2017 – 06

23.11.2017

Innhold

Sammendrag	2
1 Bakgrunn og oppdrag.....	3
1.1 Bakgrunn.....	3
1.2 Oppdrag.....	4
2 Ny uførepensjon og nye skatteregler fra 01.01.2015	5
2.1 Kort om nye uføreordninger fra 2015	5
2.2 Fra uførepensjonsbeskatning til skattlegging som lønnsinntekt.....	5
3 Vurdering av effekter av endrede skatteregler.....	8
3.1 Innledning.....	8
3.2 Datagrunnlag	8
3.2.1 Statistikk for datasettet.....	8
3.2.2 Avgrensning av utvalget	11
3.3 Beregning av uføreytelser etter skatt.....	12
4 Effekter for fullt uføre	14
5 Effekter for delvis uføre	20

Sammendrag

Det ble innført nye uføreordninger i folketrygden og i offentlig sektor 01.01.2015. De som var uføre da de nye ordningene ble innført, fikk uføreytelsene konvertert inn i de nye ordningene. Parallelt med omleggingen av uføreordningene, ble også beskatningen av uføreytelser lagt om. Frem til 2015 var det særskilte skatteregler for uførepensjon. Fra 2015 skal uføreytelser beskattes som lønnsinntekt.

Pensjonskontoret har gitt Actecan i oppdrag å utrede om personer som mottok uførepensjon fra en kommunal tjenstepensjonsordning i både 2014 og 2015 har fått høyere eller lavere uføreytelse *etter* skatt når det tas hensyn til uføreytelsene fra både folketrygden og kommunal tjenstepensjonsordning.

Actecan har innhentet data om uføreytelser før skatt i 2014 og 2015 fra folketrygden og KLP for et utvalg medlemmer i KLP som var uføre i hele 2014 og 2015. Med utgangspunkt i disse dataene og skattereglene for uføreytelser i 2014 og 2015 er det beregnet skattetrekk, og dermed ytelser etter skatt, for alle personer i utvalget. Dataene inneholder ikke informasjon om formue eller kapitalinntekter og –utgifter. Det har med andre ord ikke vært mulig å foreta en skatteberegning som tar hensyn til alle forhold som kan påvirke skatten.

Beregningene viser at uføre i KLP gjennomgående ser ut til å ha kommet *bedre* ut etter skatt i 2015 enn i 2014. Tabellen under viser beregnet gjennomsnittlig endring i årlig inntekt etter skatt for henholdsvis 100 prosent uføre og delvis uføre.

Gjennomsnittlig endring i samlet uføreytelse etter skatt fra 2014 til 2015, kroner

100 % uføre	Delvis uføre
11 079	9 407

Det kan med andre ord se ut til at uføre i kommunal sektor *ikke* har kommet dårlig ut av omleggingen av folketrygdens uføreytelse og skattereglene for uføre.

Bakgrunnen for disse resultatene ser ut til å være at uføreytelsene fra folketrygden i 2014 for de fleste uføre var så lave at et klart flertall ville ha fått beskattet uføreytelsen innenfor skattebegrensningsregelen dersom de kun hadde mottatt uførepensjon fra folketrygden. Marginalskattesatsen på uførepensjonen fra KLP, det vil si skattesatsen på den ekstra uføreytelsen de uføre fikk fra KLP, var dermed veldig høy i 2014. Etter omleggingen av skattereglene i 2015 ble marginalskattesatsene lavere for de laveste inntektsnivåene, noe som har ført til at uføre i KLP trolig har fått beholde en større andel av tjenstepensjonen i 2015 enn i 2014.

1 Bakgrunn og oppdrag

1.1 Bakgrunn

Det ble innført nye uføreordninger i folketrygden og i offentlig sektor 01.01.2015. De som var uføre da de nye ordningene ble innført, fikk uføreytelsene konvertert inn i de nye ordningene. Parallelt med omleggingen av uføreordningene, ble også beskatningen av uføreytelser lagt om. Frem til 2015 var det særskilte skatteregler for uførepensjon. Fra 2015 skal uføreytelser beskattes som lønnsinntekt.

Omleggingen av skattereglene innebar at mange uføre fikk høyere skatt på uføretrygden i 2015 enn i de hadde på uførepensjonen fra folketrygden i 2014. Myndighetenes uttalte målsetning for omleggingen av folketrygdens uføreytelse var imidlertid at, jf. Prop. 130 L (2010 – 2011) *Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre)*:

«Alle som mottar full uførepensjon og ikke har andre inntekter eller fradrag utover standardfradrag, skal få konvertert uførepensjonen til de nye beregningsreglene på en slik måte at den enkelte får en uføreytelse etter skatt som er på samme nivå som dagens uførepensjon. Andre – inkludert de som har gradert uførepensjon – skal få tilnærmet samme uføreytelse etter skatt som tidligere.»

For å kompensere for økt skatt ble på denne bakgrunn uføreytelsen fra folketrygden før skatt økt fra 2014 til 2015.

Uførepensjonen fra offentlig tjenstepensjon ble imidlertid ikke økt for de som mottok slik pensjon i både 2014 og 2015. I Prop. 202 L (2012–2013) *Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny uførepensjonsordning)* skriver Arbeids- og sosialdepartementet blant annet følgende:

«Departementet foreslår at personer som på overgangstidspunktet mottar uførepensjon både fra offentlige tjenstepensjonsordninger og fra folketrygden skal beholde det samme beløpet (før skatt) i uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen. Beløpet skal ha samme regulering som uførepensjon for øvrig, det vil si i samsvar med lønnsveksten.»

Dette ble begrunnet med at

«[...] mange som mottar uførepensjon både fra folketrygden og supplerende ordninger vil komme bedre ut etter skatt når økt skatt på uføreytelsen fra folketrygden kompenseres gjennom økt folketrygd.»

Før Prop. 202 L (2012–2013) ble sendt til Stortinget hadde et tilsvarende forslag vært på høring. I høringsrunden kom det innspill om at de uføre burde få en garanti om at ytelsen etter skatt ikke skulle bli lavere i 2015. Departementet avviste imidlertid en slik løsning i proposisjonen:

«Departementet kan ikke se at det er praktisk gjennomførbart å gi garantier som sikrer uendret pensjon etter skatt til alle eller til grupper av uførepensjonister, slik noen av

høringsinstansene foreslår. Årsaken er at det vil kreve informasjon om utbetalingen fra folketrygden før og etter reformen, om utbetalingen fra tjenstepensjonsordningen og om skattereglene. Ingen har i utgangspunktet tilstrekkelig informasjon om pensjonene og kompetanse om skattereglene til å beregne hva den enkelte måtte ha i uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen for at samlet ytelse etter skatt skal bli den samme som tidligere. Dessuten vil ingen i praksis være garantert samme inntekt etter skatt som tidligere, blant annet fordi skatten også avhenger av andre inntekter enn uførepensjon. Departementet vil også peke på at en omregning av tjenstepensjonen for å sikre uendret kjøpekraft vil kunne føre til at personer som tidligere har hatt like høy uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen får ulik uførepensjon etter reformen fordi utbetalingen fra folketrygden er forskjellig.»

Det ble gjort enkelte unntak fra hovedregelen om at uføreytelsen skulle videreføres uten endring. Personer som hadde en uføreytelse fra offentlig tjenstepensjon med minst 2/3 uføregrad uten å samtidig motta en ytelse fra folketrygden, det vil si at de fikk usamordnet uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen, fikk omregnet (økt) ytelsen på samme måte som uføreytelsen i folketrygden ble omregnet. Personer med lavere uføregrad enn 2/3 som ikke mottok en uføreytelse fra folketrygden fikk en overgangsordning i skattereglene som reduserte skatteskjerpelsen de ellers ville fått.

1.2 Oppdrag

Pensjonskontoret har gitt Actecan i oppdrag å utrede om personer som mottok uførepensjon fra en kommunal tjenstepensjonsordning i både 2014 og 2015 har fått høyere eller lavere uføreytelse etter skatt når det tas hensyn til uføreytelser fra både folketrygden og kommunal tjenstepensjonsordning.

2 Ny uførepensjon og nye skatteregler fra 01.01.2015

2.1 Kort om nye uføreordninger fra 2015

Frem til 2015 ble uførepensjon fra folketrygden beregnet etter om lag de samme reglene som gammel alderspensjon fra folketrygden. Fra 01.01.2015 har uføre fått uføretrygd fra folketrygden. Den nye uføretrygden gir en ytelse på 66 prosent av tidligere inntekt opp til 6 G (kroner 561 804 med G pr. 01.05.2017).

Uføre i kommunal sektor hadde frem til 2015 og rett til uførepensjon fra en bruttopensjonsordning i tjenstepensjonsordningen. Tjenstepensjonen sikret ansatte som ville fått full opptjening, minst 30 år, dersom de hadde fortsatt i jobb frem til aldersgrensen en samlet pensjon fra folketrygd og tjenstepensjon på minst 66 prosent av lønnen på uføretidspunktet. Ytelsene fra folketrygden og tjenstepensjonsordningen ble sett i sammenheng, såkalt samordning.

Fra 01.01.2015 beregnes uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon som:

- 3 prosent av tidligere lønn opp til 12 G
- Pluss 66 prosent av tidligere lønn mellom 6 og 12 G i tillegg
- Pluss et kronetillegg på 0,25 G, likevel maksimalt 6 prosent av tidligere lønn
- Barnetillegg: 4 % av lønn opp til 6 G for hvert barn under 18 år, likevel maksimalt 12 % av lønn

De som var uføre pr. 31.12.2014 fikk konvertert uføreytelsene de mottok i 2014 inn i de nye uføreordningene i folketrygden og de offentlige tjenstepensjonsordningene.

2.2 Fra uførepensjonsbeskatning til skattlegging som lønnsinntekt

Frem til 2015 hadde uførepensjonister enkelte særskilte skatteregler som gjorde at de fikk lavere skatt enn lønsmottakere med samme bruttoinntekt. For det første hadde de rett på skattereduksjon gjennom den såkalte *skattebegrensningsregelen*. Denne regelen, som gjaldt for uføre med uføregrad på minst 2/3, innebar at inntekt opp til et visst nivå var skattefri. Inntekt ut over det skattefrie beløpet ble skattlagt med 55 prosent. Skattebegrensningsregelen gjaldt inntil skattlegging etter de ordinære reglene ga lavere skatt.

For det andre hadde uføre med uføregrad på minst 2/3 rett på et særfradrag i alminnelig inntekt. Uføre med lavere uføregrad enn 2/3, som mottok uførepensjon fra folketrygden eller andre lovbestemte pensjonsordninger, hadde rett på et halvt særfradrag. Særfradraget ble ikke gitt til personer som mottok arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

Uføre hadde også lavere trygdeavgift enn lønnstakere. Videre ble minsteufradraget beregnet annerledes enn for lønnsinntekt.

Omleggingen til lønnsbeskatning av uføreytelser i 2015 førte samlet sett til at uføre måtte betale høyere skatt enn tidligere. Som omtalt tidligere fikk uføre som allerede mottok

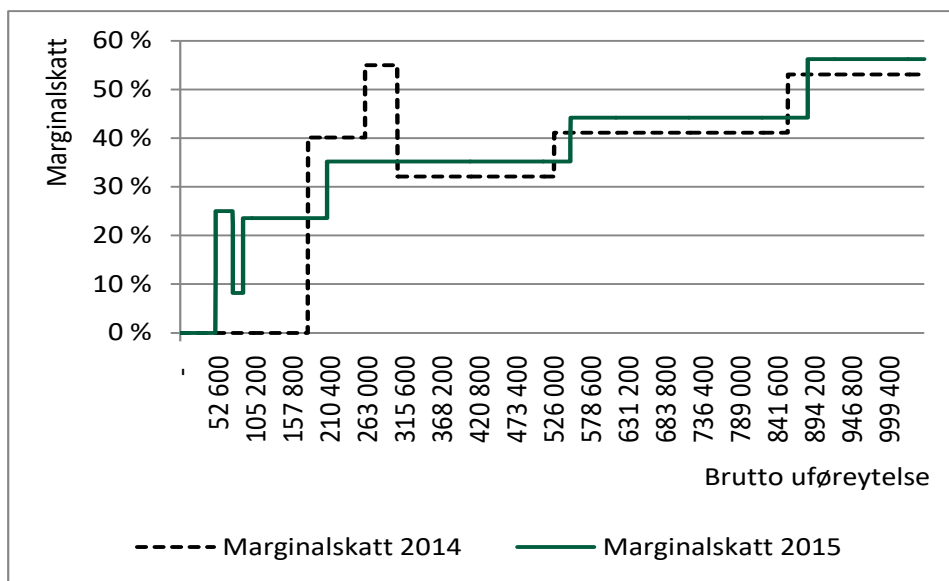
uførepensjon 01.01.2015 en høyere bruttoytelse fra folketrygden i 2015 for å kompensere for den økte skatten.

De endrede skattereglene førte også til at marginalsattesatsene for ulike inntektsnivåer ble endret. Marginalskatten viser hvor stor andel av én ekstra krone i inntekt som må betales i skatt for et gitt inntektsnivå. Endringen i marginalsattesatsene er spesielt interessante for de som mottok uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning i både 2014 og 2015, siden de viser hvor stor andel av uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningene som ble betalt i skatt.

Som det fremgår av Figur 1, som viser marginalsattesatser for uføreytelser for enslige i 2014 og 2015, førte omleggingen av skattereglene til relativt store endringer i marginalskattene. Dette gjaldt særlig for inntekt opp til om lag kroner 300 000, der omleggingen for mange førte til lavere marginalskatt i 2015. Dermed kunne en gitt uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning få vesentlig lavere skatt i 2015 enn i 2014 dersom den kom på toppen av en uføreytelse fra folketrygden som lå innenfor inntektsområdet med høyest marginalskatt i 2014.

Det er først og fremst avviklingen av skattebegrensningsregelen som er grunnen til at marginalskatten kunne bli høyere i 2014 enn i 2015. Enslige kunne ha en større skattefri inntekt etter skattebegrensningsregelen enn gifte og samboende. Dermed var det denne gruppen som isolert sett tjente mest på å ha skattereglene i 2014 fremfor de nye reglene i 2015. Det ble tatt høyde for forskjellen i beskatning for enslige og gifte når uførepensjonen i folketrygden ble omregnet til uføretrygd i 2015.

Figur 1 Marginalskattesatser for uføreytelser i 2014 og 2015

Forutsetninger: Beregnet av Actecan, skatt for enslig ufør

Uførereformen har ført til at fordeling av skattetrekk mellom folketrygdytelsen og uførepensjonen fra offentlig tjenstepensjon har blitt endret. Figuren som viser marginal-

skattesatser viser at økt skattetrekk på tjenestepensjonen isolert sett ikke nødvendigvis betyr at samlet uføreytelse etter skatt har gått ned. Det er derfor viktig å se skattetrekket på folketrygdens uføreytelse og skattetrekket på uføreytelsen fra offentlig tjenestepensjon i sammenheng.

Det ble fastsatt en overgangsordning for uførepensjonister som Finansdepartementet mente ville få en «*betydelig nedgang i netto inntekt etter skatt*» på grunn av omleggingen av skattereglene. Overgangsordningen ble gjort gjeldende for uføre som:

- a. mottok uførepensjon fra folketrygden i 2014 og ny uføretrygd fra folketrygden i 2015, fordi ervervsevnen er satt ned med minst 2/3,
- b. mottok uførepensjon fra Statens pensjonskasse i 2014 og 2015 fordi ervervsevnen er satt ned med minst 2/3, men uten å fylle vilkårene for uføreytelse fra folketrygden.

Uføre som tilfredsstilte et av vilkårene over, fikk rett på et individuelt beregnet skattefradrag dersom de også tilfredsstilte følgende to vilkår:

- a. hadde fått skattebegrensning etter skattebegrensningsregelen i 2014, og ville fått skattebegrensning også i 2015, og
- b. hadde høyere kapitalutgifter enn kapitalinntekter i både 2014 og 2015

3 Vurdering av effekter av endrede skatteregler

3.1 Innledning

For å undersøke hvordan uføre som fikk uførepensjon fra kommunal tjenstepensjonsordning ved overgangen til nye uføreordninger og nye skatteregler har kommet ut, er det innhentet data fra KLP og NAV om uføreytelser i 2014 og 2015 for personer som mottok uføreytelser i begge år. Dataene inneholder informasjon om ytelser *før* skatt, og Actecan har beregnet skatt i henhold til skattereglene som gjaldt i 2014 og 2015 med utgangspunkt i den foreliggende informasjonen. Resultatene av disse beregningene beskrives i kapittel 4 og kapittel 5.

3.2 Datagrunnlag

Det er innhentet informasjon fra KLP og NAV om personer som var varig uføre i folketrygden i hele 2014 og hele 2015. Det vil si at personer som mottok arbeidsavklaringspenger ikke inngår i analysene i denne rapporten. Datasettet er konstruert ved at KLP først har foretatt et uttrekk av uføre medlemmer som mottok uførepensjon i hele 2014 og hele 2015, og som også mottok en varig uføreytelse fra folketrygden. NAV har deretter koblet på informasjon om uføreytelser mv. fra folketrygden før anonymiserte data ble overlevert til Actecan.

Tabell 1 viser hvilke variable det er innhentet informasjon om fra henholdsvis NAV og KLP.

Tabell 1 Innhentede data fra NAV og KLP

	<i>Levert fra NAV</i>	<i>Levert fra KLP</i>
Uføreytelse før skatt i 2014, inkludert ev. barnetillegg	X	X
Uføreytelse før skatt i 2015, inkludert ev. barnetillegg	X	X
Uføregrad i 2014	X	X
Uføregrad i 2015	X	X
Utbetalingsgrad i 2015	X	X
Endring i uføregrad i 2014	X	X
Endring i uføregrad i 2015	X	X
Pensjonsgivende inntekt i 2014	X	X
Pensjonsgivende inntekt i 2015	X	X
Sivilstand 2014	X	
Sivilstand 2015	X	
Risikofellesskap i KLP		X
Kjønn		X
Fødselsår		X

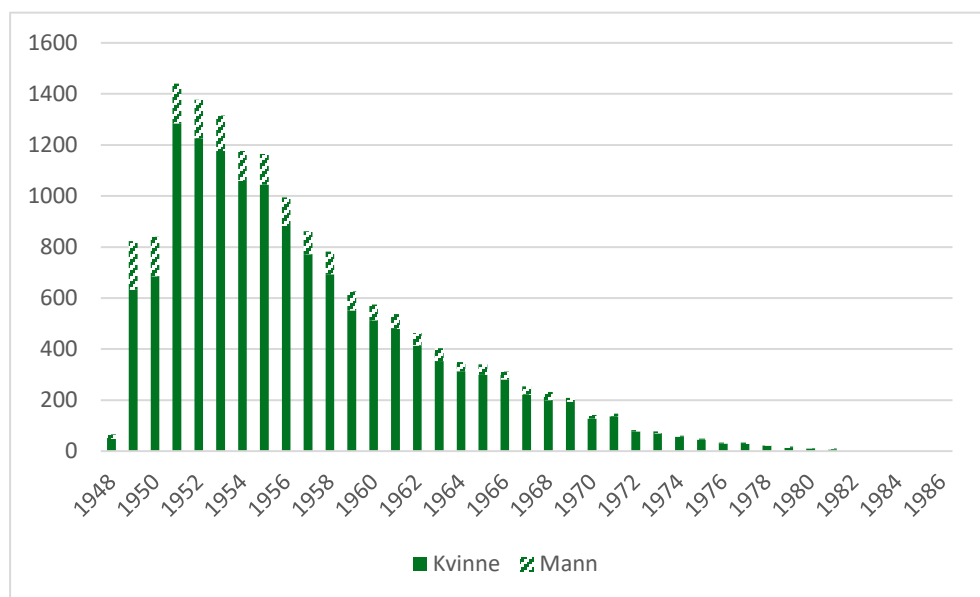
3.2.1 Statistikk for datasettet

Det er totalt 15 849 personer i utvalget, hvorav 88 prosent er kvinner og 12 prosent er menn.

Fødselsår

Figur 2 viser antall personer i ulike fødselsår i utvalget. Antallet uføre øker med alder, og 1951-kullet, som fylte 64 år i 2015, er den største kohorten. Det er færre som er 65 år eller eldre fordi det er mange i KLP som har særaldersgrense 65 år, og som går over til alderspensjon ved denne alderen.

Figur 2 Fødselsår

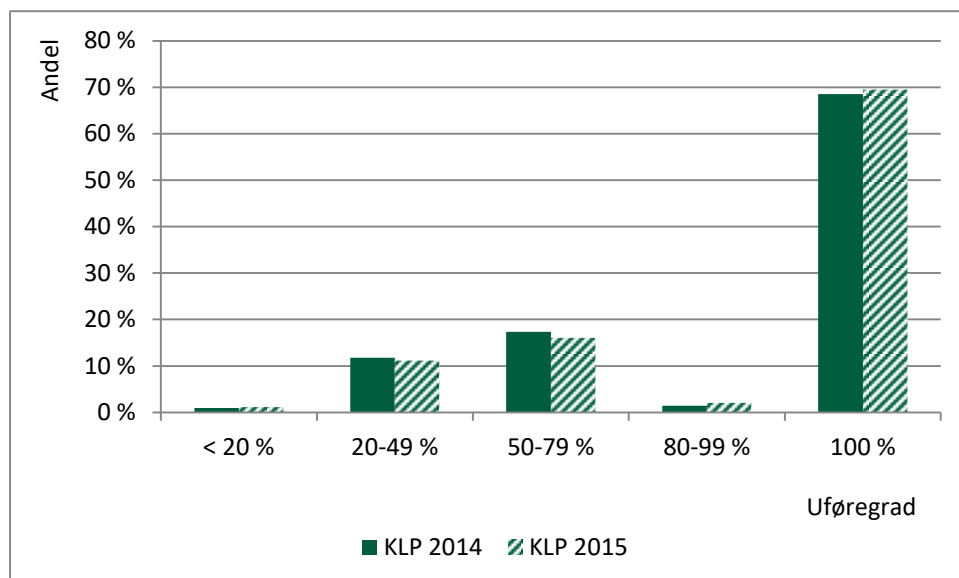

Forutsetninger: Alle personer i utvalget

Uføregrader

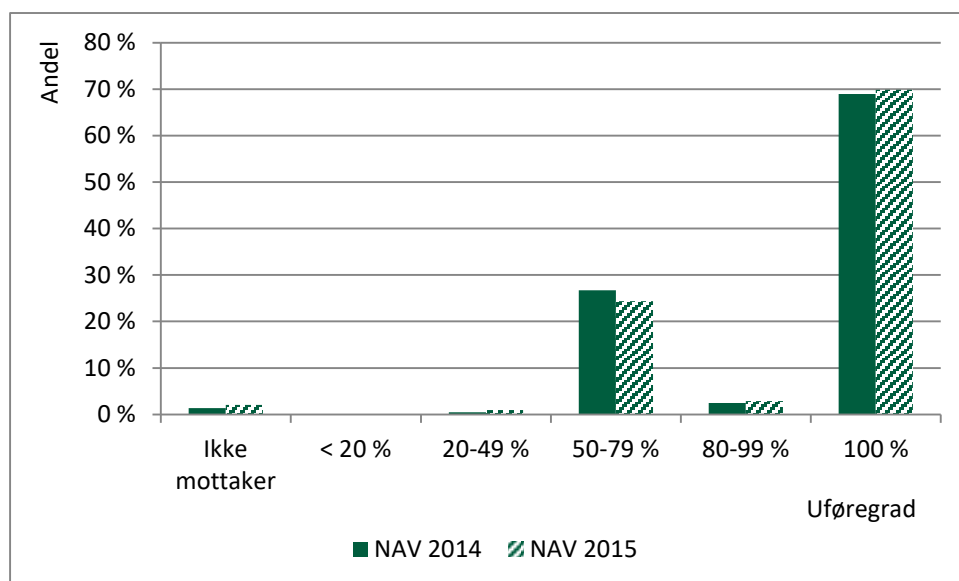
Figur 3 og Figur 4 viser registrerte uføregrader for personene i utvalget i 2014 og 2015 fra henholdsvis KLP og NAV. Om lag 70 prosent av de uføre er registrert med 100 prosent uføregrad begge steder. Figurene viser videre at det er en viss endring fra 2014 til 2015. Totalt har 7 prosent av utvalget ulike uføregrader i 2014 og 2015 i KLP. Tilsvarende andel er 4 prosent i NAV. De aller fleste som er registrert med ulike uføregrader i 2014 og 2015 har fått økt uføregrad.

Figur 3 Andeler med ulike uføregrader i KLP i 2014 og 2015

Forutsetninger: Uføregrad i 2014, utbetalingsgrad i 2015

Figur 4 Andeler med ulike uføregrader i NAV i 2014 og 2015

Forutsetninger: Uføregrad i 2014, utbetalingsgrad i 2015

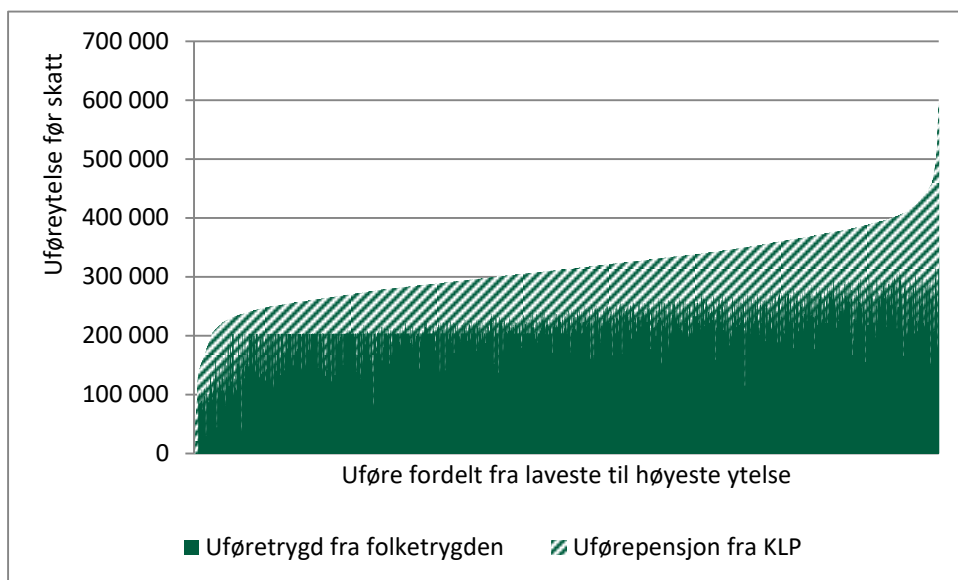
Det er en god del personer som er oppført med ulike uføregrader i KLP og NAV. Som figurene viser er det for eksempel i overkant av 10 prosent av utvalget som har lavere uføregrad enn 50 prosent i KLP, mens det er svært få med så lave uføregrader i NAV. Det er uklart hva disse ulikhetene mellom KLP og NAV skyldes.

Uføreytelser før skatt

Figur 5 og Figur 6 viser registrerte uføreytelser før skatt i 2015 for henholdsvis de som er registrert med 100 prosent uførepensjon og de som er registrert med delvis uførepensjon i 2015. I gruppen som har full uførepensjon, har de aller fleste en samlet ytelse fra folketrygd

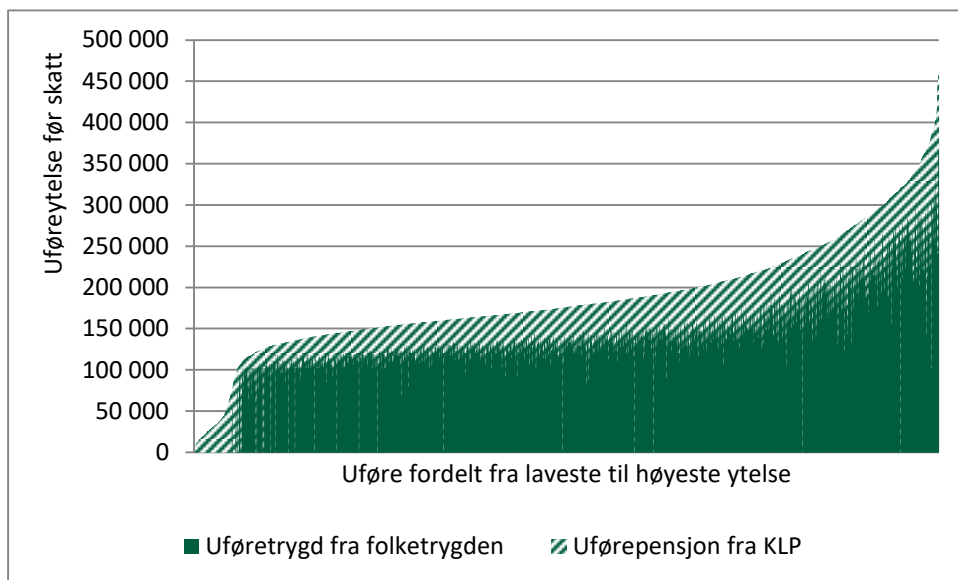
og offentlig tjenstepensjon på mellom 200 000 og 400 000 kroner. Variasjonen er naturlig nok større i gruppen som er oppført med delvis uførepensjon siden det i denne gruppen inngår alt fra de som kun har noen få prosent uføregrad til de som har nesten 100 prosent grad.

Figur 5 Uføreytelser før skatt i 2015, 100 prosent uføre

Forutsetninger: Alle personer oppført med utbetalingsgrad lik 100 % i KLP i 2015 i datasettet

Figur 6 Uføreytelser før skatt i 2015, delvis uføre

Forutsetninger: Alle personer med utbetalingsgrad lavere enn 100 % i KLP i 2015 i datasettet

3.2.2 Avgrensning av utvalget

Målet med analysene som presenteres i denne rapporten har vært å undersøke om personer som mottok uførepensjon fra kommunal tjenstepensjon 01.01.2015 har lavere samlet

uføreytelse etter reformen. har fått høyere eller lavere uføreytelse etter skatt når det både tas hensyn til uføretrygden og uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen.

Det er flere ting som kan påvirke inntektsnivået for en ufør fra 2014 til 2015, og som *ikke* skyldes de endrede regler for uføreytelser og endrede skatteregler. For eksempel kan uførheten ha forverret eller forbedret seg, slik at uføregraden har blitt endret. Økt uføregrad fører til lavere bruttoinntekt, og i de aller fleste tilfeller også lavere inntekt etter skatt. Videre er det en del som har byttet sivilstand, for eksempel enslige som har blitt gift. Endret sivilstand kan i visse tilfeller påvirke uføreytelsen før skatt. Det vil også være en del som har fått barn og dermed får rett til barnetillegg, eventuelt at de har barn som i 2015 blir for gamle til at den ufør har rett til barnetillegg.

For å unngå at resultatene av analysene blir påvirket av forhold som strengt tatt ikke har med omleggingen av uføreordningene og/eller skattereglene å gjøre, er en del personer i datasettet holdt utenfor analysene. Dette gjelder personer som har endret uføregrad fra 2014 til 2015 og personer som har endret sivilstand. I tillegg er personer som er oppgitt med ulik uføregrad i KLP og NAV holdt utenfor. Det samme gjelder noen delvis uføre som er oppgitt med svært lave pensjonsgivende inntekter ut fra hva uføregraden skulle tilsi at inntekten burde ha vært.

I tillegg er det en del personer som står oppført med lavere uføreytelse fra KLP i 2015 enn i 2014. Siden uføre som ikke endret uføregrad skulle beholde samme ytelse før skatt i 2015 må det ha skjedd noen andre endringer for denne gruppen. Disse er derfor også holdt utenfor analysene. Videre er uføre som har hatt større vekst i uførepensjonen fra KLP enn det som kan skyldes regulering av pensjonen holdt utenfor. Grensen på «tillatt» vekst i pensjon fra KLP fra 2014 til 2015 satt til 10 prosent.

Avgrensningene knyttet til hvilke personer som inngår i skatteberegningene har ført til at utvalget har blitt redusert som vist i Tabell 2. Det er særlig delvis uføre som er holdt utenfor beregningene. Dette skyldes i all hovedsak enten endret uføregrad eller at de er oppgitt med ulik uføregrad i KLP og NAV.

Tabell 2 Avgrensning av datasett

	100 prosent uføre	Delvis uføre	Antall personer totalt
Antall i opprinnelig datasett	10 924	4 925	15 849
Antall som inngår i skatteberegning etter «vasking» av data	8 848	818	9 666

3.3 Beregning av uføreytelser etter skatt

Actecan har beregnet skattetrekk for alle de 9 666 personene som har inngått i analysene. Dette er gjort med utgangspunkt i skattereglene for uføreytelser i 2014 og 2015, samt

tilgjengelig informasjonen om utbetalte uføreytelser fra KLP og NAV før skatt, samt sivilstand.

Det er en rekke forhold som påvirker hva den enkelte skal betale i skatt før og etter uførereformen. Samlet skatt er avhengig av nivået på uføreytelsene, eventuelle inntekter i tillegg til uføreytelser, herunder lønns- og kapitalinntekter, samt ulike fradrag den enkelte har og nivået på disse, og formuesforhold. Som tabellen over viser, er det ikke innhentet informasjon om alle inntektsformer, formuesforhold, og alle fradrag den enkelte uførepensjonist har hatt.

Siden det ikke har vært tilgjengelig informasjon om kapitalutgifter og –inntekter har det ikke vært mulig å avgjøre hvilke personer i utvalget som eventuelt har kvalifisert for det særskilte skattefradraget som ble gitt til visse grupper uføre i 2015, jf. punkt 2.2.

Både uføre som har 100 prosent uførepensjon og delvis uføre, er oppført med pensjonsgivende inntekter. Disse inntektene variere i svært mange tilfeller relativt mye fra 2014 til 2015, noe som kan føre til at samlet inntekt etter skatt vil variere mye selv om uføreytelsen isolert sett er uendret. Siden målsetningen med skatteberegningene som er gjennomført her har vært å vurdere hvordan endringene i uføreregler og skatteregler for uføreytelser har påvirket *uføreytelsene* etter skatt, har det vært nødvendig å holde andre inntekter enn uføreytelser fast i 2014 og 2015.

For personer med uføregrad 100 prosent er det sett bort fra pensjonsgivende inntekt. Det vil si at det kun er regnet samlet uføreytelse etter skatt i 2014 og 2015. For personer med delvis uførepensjon er det lagt til grunn at pensjonsgivende inntekt er den samme i 2015 som i 2014. Med andre ord er pensjonsgivende inntekt i 2014 lagt inn i beregningen også for 2015, dog justert for den alminnelige lønnsveksten fra 2014 til 2015.

Samlet betyr dette at skatteberegningene som er gjennomført trolig ikke viser et helt korrekt bilde av den enkelte uføres inntekt etter skatt i 2014 og 2015. Resultatene gir imidlertid en god indikasjon på hvordan omleggingen av skatte- og uførereglene i forbindelse med uførereformen har virket.

I sammenlikningene av ytelsener etter skatt i 2014 og 2015 er det også tatt hensyn til at uføreytelsene reguleres hvert år i takt med utviklingen i folketrygdens grunnbeløp. Dette er gjennomført ved at ytelsene etter skatt for 2014 er oppregulert med prosentvis vekst i gjennomsnittlig grunnbeløp fra 2014 til 2015.

4 Effekter for fullt uføre

Det er beregnet pensjon etter skatt i 2014 og 2015 for totalt 8 848 personer som er oppgitt å være 100 prosent uføre i hele 2014 og hele 2015. Tabell 3 viser at gjennomsnittlig uføreytelse før skatt fra både folketrygd og KLP økte fra 2014 til 2015. Den gjennomsnittlige veksten var større i folketrygden, 19,4 prosent, enn i KLP, 2,5 prosent. Veksten i folketrygden fra 2014 til 2015 skyldes i all hovedsak at uføreytelsen fra folketrygden økte for å kompensere for økt skatt, jf. nærmere omtale i punkt 1.1. Deler av veksten fra 2014 til 2015 skyldes at uførepensjonene ble oppregulert med 1,9 prosent pr. 1. mai 2015.

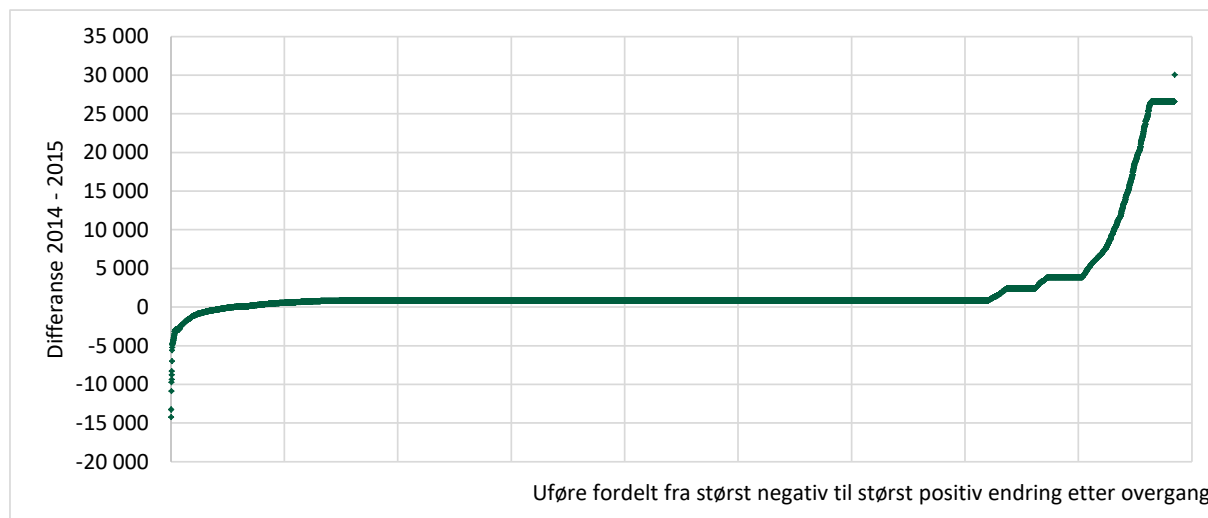
Tabell 3 Gjennomsnittlige uføreytelser før skatt i 2014 og 2015, 100 % uføre

	2014	2015	Prosentvis økning
Uføreytelse fra folketrygden	210 423	251 331	19,4 %
Uførepensjon fra KLP	65 402	67 056	2,5 %
Samlet uføreytelse	275 824	318 388	15,4 %

Figur 7 viser beregnet endring i uføreytelse etter skatt fra 2014 til 2015 for alle 100 prosent uføre i utvalget dersom det kun tas hensyn til ytelsen de har fått fra folketrygden. Det vil si at det er beregnet skattetrekk som om de ikke fikk uførepensjon fra KLP. De uføre er fordelt fra venstre mot høyre etter hvor godt de ut fra beregningene kom ut i 2015 sammenliknet med 2014. Negative tall betyr at ytelsen var lavere i 2015 enn i 2014, og motsatt for positive tall.

Som figuren viser kommer de aller fleste om lag like godt ut i 2015 som i 2014. Dette er som forventet i og med at konverteringen fra uførepensjon til uføretrygd i folketrygden hadde som mål at de uføre skulle få om lag samme ytelse etter skatt i de to årene.

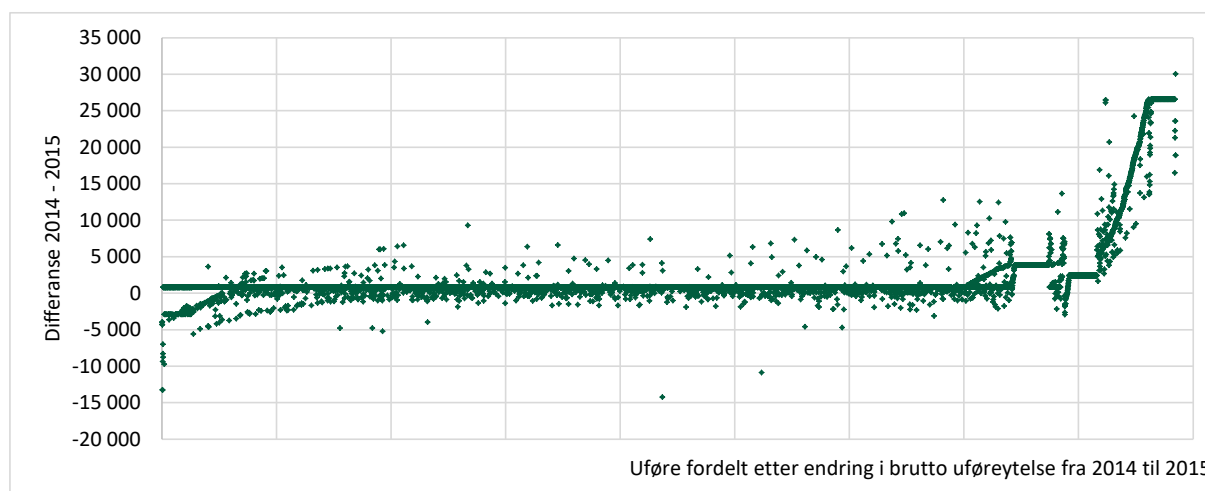
Figur 7 Differanser i uføretrygd fra folketrygden etter skatt

Forutsetninger: 100 prosent uføre, kun uføretrygd fra folketrygden

Det er en del uføre som ser ut til å ha kommet til dels vesentlig bedre eller vesentlig dårligere ut enn gjennomsnittet. At disse har kommet bedre eller dårligere ut, kan skyldes at de har hatt endringer i uføreytelsene før skatt fra 2014 til 2015 som *ikke* hadde bakgrunn i konverteringen i forbindelse med uførereformen. Figur 8 viser differanser i uføretrygd etter skatt fra 2014 til 2015 på samme måte som i Figur 7, men de uføre er nå fordelt etter hvor mye uføreytelsen *før* skatt ble endret fra 2014 til 2015. Det kan se ut til at de som har fått den største positive endringen etter skatt er i stor grad er de som har hatt den største veksten i uføreytelse før skatt. Om dette er personer som har fått en spesielt gunstig omregning av folketrygdens uføreytelse er uklart, men det kan godt tenkes at det er mange i denne gruppen som har fått økt uføreytelse av andre grunner enn de som lar seg identifisere i de tilgjengelige dataene.

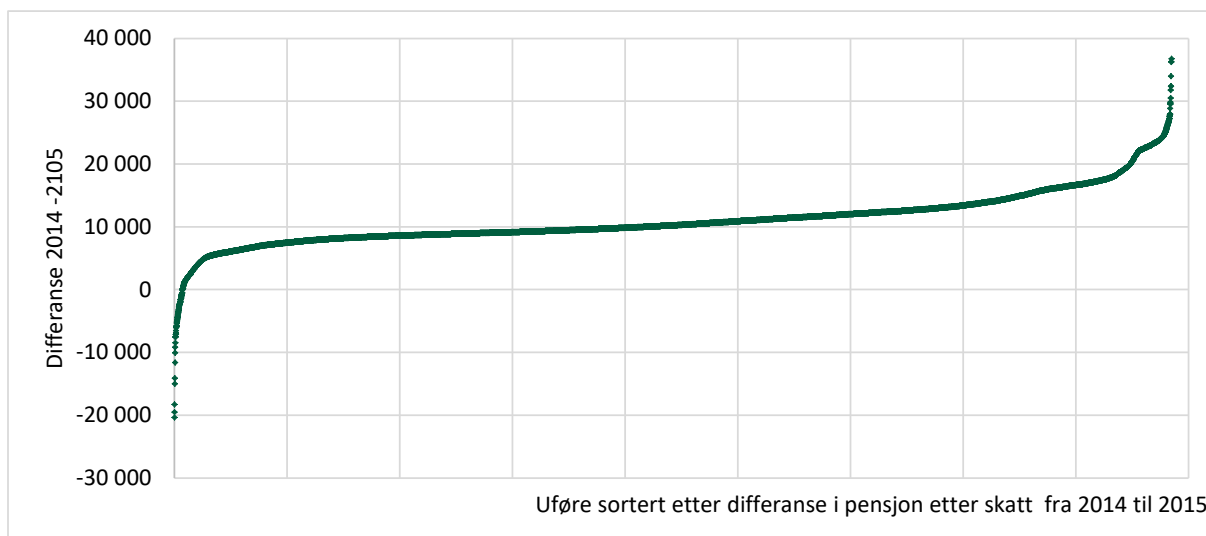
Figur 8 Differanser i uføretrygd fra folketrygden etter skatt, uføre fordelt etter endring i uføreytelse før skatt

Forutsetninger: 100 prosent uføre, kun uføretrygd fra folketrygden

Figur 9 viser differanse i samlet uføreytelse fra både folketrygden og KLP i 2014 og 2015 etter skatt. Også her er de uføre fordelt fra venstre mot høyre etter hvor godt de ut fra beregningene kom ut i 2015 sammenliknet med 2014. Figuren viser at de uføre gjennomgående kommer *bedre* ut når det tas hensyn til uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon i tillegg til folketrygdens uføreytelse. Det kan med andre ord se ut til at 100 prosent uføre i kommunal sektor ikke har kommet dårlig ut av omleggingen av folketrygdens uføreytelse og skattereglene for uføre.

Figur 9 Differanse i samlet uføreytelse fra folketrygd og KLP etter skatt

Forutsetninger: 100 prosent uføre

Tabell 4 viser hvor mange i utvalget som har fått henholdsvis lavere og høyere uføreytelse etter skatt når det kun tas hensyn til folketrygd og når det tas hensyn til både folketrygd og tjenstepensjon fra KLP. Tas det kun hensyn til uføreytelsen fra folketrygden, kommer 6 prosent av de uføre dårligere ut i 2015 enn i 2014. Tas det også hensyn til uføreytelsene fra KLP synker denne andelen til 1 prosent av de uføre.

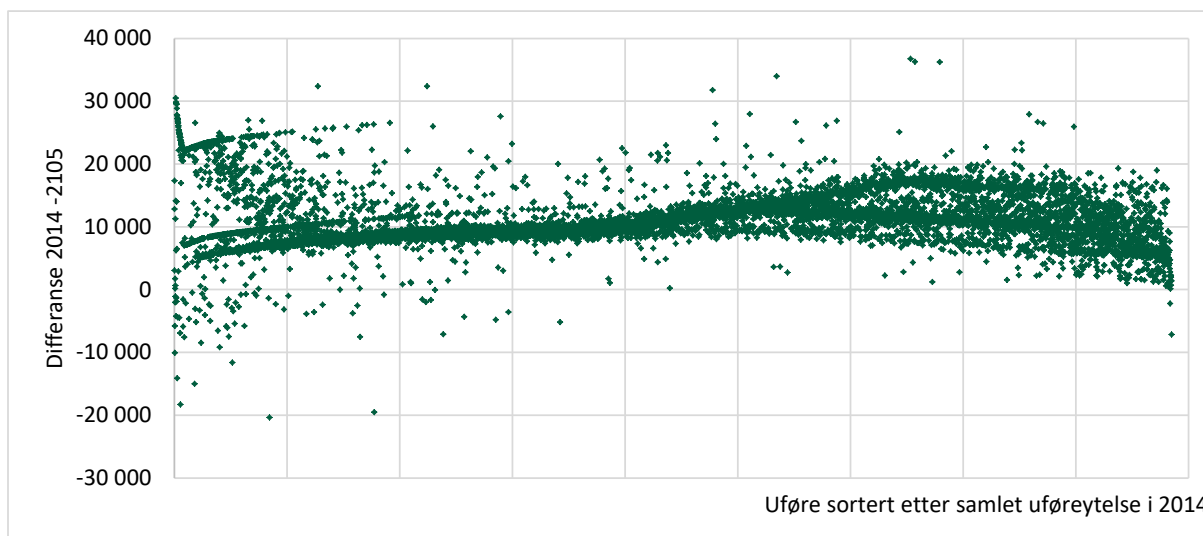
Tabell 4 Antall 100 % uføre som får lavere eller høyere uføreytelse etter skatt i 2015 enn i 2014

	Kun folketrygd	Folketrygd og uførepensjon fra KLP
Fikk lavere ytelse etter skatt	554	71
Fikk høyere ytelse etter skatt	8 294	8 777

Forutsetninger: Antall 100 % uføre i utvalget er totalt 8 848

Det kan stilles spørsmål ved om det er slik at det er de uføre som hadde lavest eller høyest uføreytelse før skatt har kommet dårligere ut enn andre. Figur 10 viser endring i samlet uføreytelse etter skatt fra 2014 til 2015 når uførepensjonistene er sortert etter nivået på samlet uføreytelse før skatt i 2014. Det ser ut til å være større spredning blant de uføre med lavest og høyest uføreytelse, men det er ikke entydig slik at den ene eller andre gruppen har kommet spesielt dårlig eller godt ut.

Figur 10 Differanse i samlet uføreytelse etter skatt i 2014 og 2015, fordelt etter nivå på uføreytelse

Forutsetninger: 100 prosent uføre, fordelt etter samlet uføreytelse før skatt i 2014

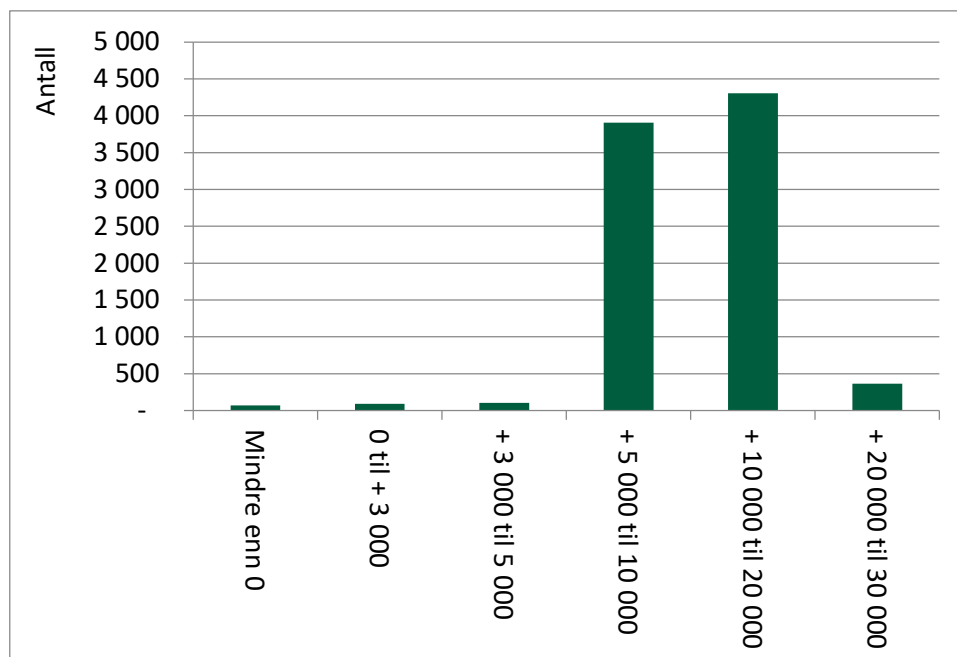
Tabell 5 viser gjennomsnittlig differanser i beregnede uføreytelser etter skatt fra 2014 til 2015 for de som kommer dårligere ut, de som kommer bedre ut, og for alle 100 prosent uføre. Tabellen viser at gjennomsnittlig beregnet endring i utbetalt uføreytelse er en økning på 2 268 kroner dersom det ses bort fra offentlig tjenestepensjon. Dersom det også tas hensyn også til tjenestepensjon, øker den gjennomsnittlig veksten fra 2014 til 2015 med i underkant av 8 000 kroner, til 11 079 kroner.

Tabell 5 Gjennomsnittlig endring i uføreytelse etter skatt fra 2014 til 2015

	Kun folketrygd	Folketrygd og uførepensjon fra KLP
Uføre som har fått lavere ytelse etter skatt i 2015	- 1 264	- 4 727
Uføre som har fått høyere ytelse etter skatt i 2015	2 504	11 207
Alle uføre	2 268	11 079

Figur 11 viser hvor mange 100 prosent uføre som har endring i samlet uføreytelse etter skatt av ulike størrelser. Som det fremgår har de aller fleste fått en økning i uføreytelsen på mellom 5 000 og 20 000 kroner.

Figur 11 Antall med ulike differanse i samlet uføreytelse etter skatt i 2014 og 2015

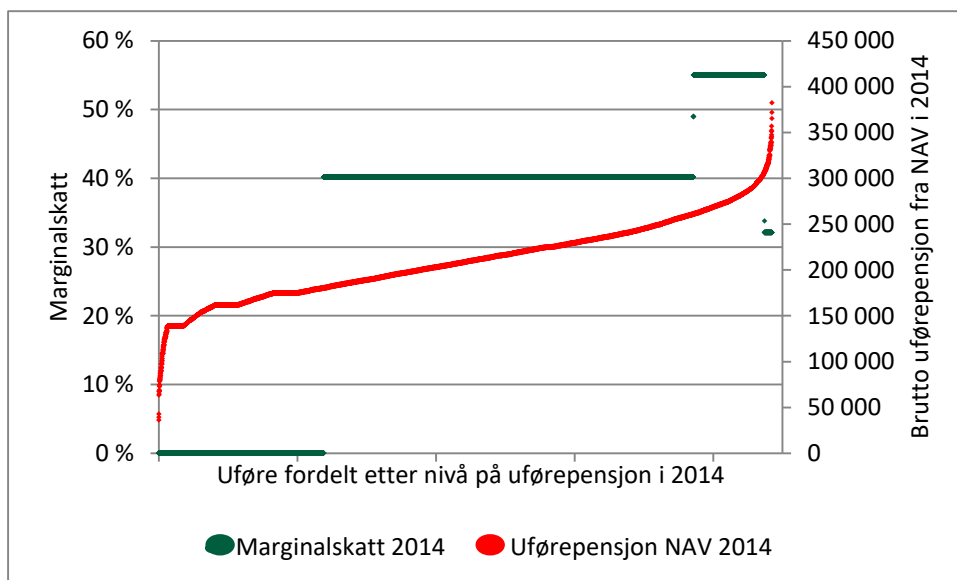

Forutsetninger: 100 prosent uføre

Det kan se ut til at grunnen til at uføre med uførepensjon fra KLP ser ut til å ha kommet relativt godt ut av omleggingen av skatteregler og folketrygdens uføreytelse er at de fleste hadde relativt lave uføreytelser fra folketrygden i 2014. Ytelsene fra folketrygden var så vidt lave at et klart flertall ville fått beskattet folketrygdens uføreytelse innenfor skattebegrensningsregelen. Dette er illustrert i Figur 12, som viser marginalsattesatsen for en krone ekstra i uføreytelse ut over folketrygden og nivået på folketrygdens uførepensjon i 2014 for alle uføre.

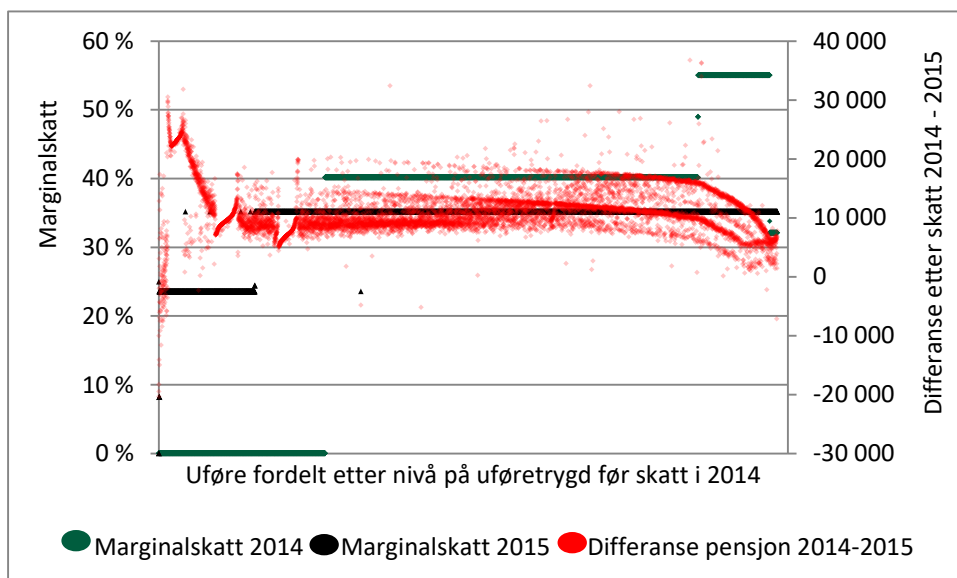
Figuren viser at et klart flertall hadde marginalsattesatser på den ekstra uførepensjonen de fikk fra KLP på 40 eller 55 prosent. Med andre ord fikk de uføre i KLP beholde en relativt liten andel av uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen i 2014. Etter omleggingen av skattereglene i 2015 ble marginalsattesatsene lavere for inntektsnivåene som i 2014 hadde hatt høye satser på grunn av skattebegrensningsregelen, se også punkt 2.2.

Figur 12 Uførepensjonsnivå og marginalsatt i 2014

Dette poenget er også illustrert i Figur 13, som viser sammenhengen for hver ufør mellom endringen i uføreytelse etter skatt (høyre akse) og marginalsattesatser i 2014 og 2015. De uføre er fordelt etter nivået på uførepensjonen fra folketrygden i 2015. Figuren viser at de klart fleste hadde et lavere marginalsattenivå for ekstra inntekt ut over folketrygdytelsen i 2015 enn i 2014.

Figur 13 Endring i samlet pensjon fra 2014 til 2015 og marginalsatt i 2014 og 2015

5 Effekter for delvis uføre

Det er beregnet pensjon etter skatt i 2014 og 2015 for totalt 819 personer som er oppgitt å være delvis uføre med lik uføregrad i hele 2014 og hele 2015. Som omtalt i punkt 3.2.2 har det, for å ha kontroll på hva skatteberegningene viser for de delvis uføre, vært behov for å utelate mange fra beregningene. Det er derfor en relativt liten andel av alle de delvis uføre i det opprinnelige datasettet som inngår i beregningene som presenteres her.

De aller fleste delvis uføre har arbeidsinntekt i tillegg til uføreytelsene de mottar. Disse arbeidsinntektene varierer for mange av personene som inngår i dataene relativt mye fra 2014 til 2015. For å unngå at endringer i slike inntekter påvirker analysene av hvordan endringene i skatteregler for uføre og endringer i folketrygdens uføreytelse har slått ut, er det i beregningene lagt til grunn at arbeidsinntektene har vært like i 2014 og 2015¹. Dette vises i Tabell 6, som illustrerer gjennomsnittlige uføreytelser og pensjonsgivende inntekt før skatt i 2014 og 2015. Gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt er på grunn av forutsetningen om lik inntekt i de to årene økt like mye som veksten i folketrygdens grunnbeløp.

Ellers viser tabellen at gjennomsnittlig uføreytelse før skatt økte fra 2014 til 2015 fra både folketrygd og KLP. Veksten var størst i folketrygden, med 17,3 prosent, mot 2,6 prosent i KLP. Deler av veksten i uføreytelsene fra 2014 til 2015 skyldes at uførepensjonene ble regulert i takt med veksten i folketrygdens grunnbeløp i 2015.

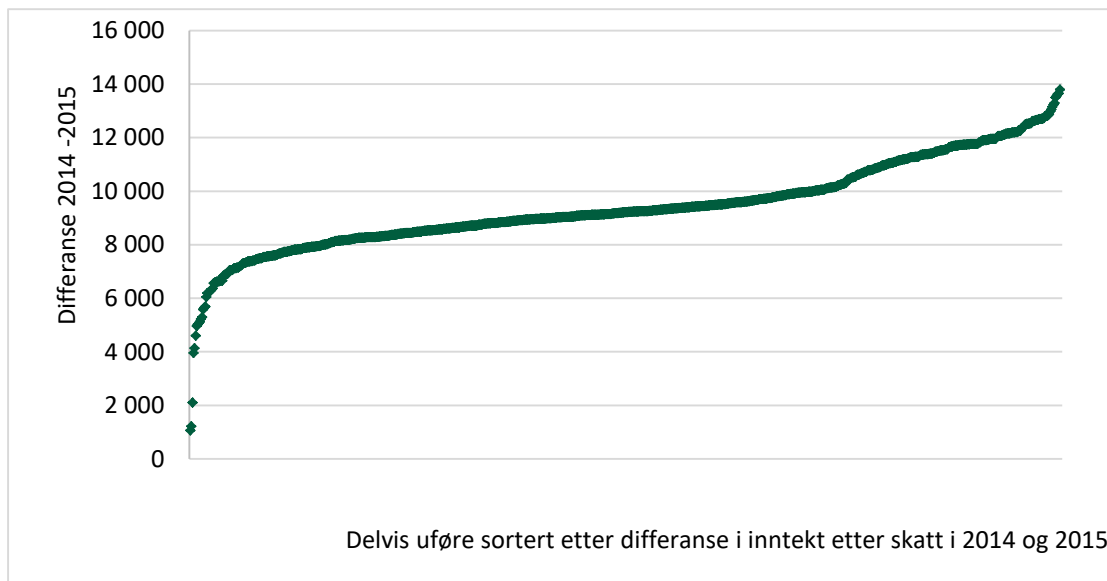
Tabell 6 Gjennomsnittlige uføreytelser og pensjonsgivende inntekt før skatt i 2014 og 2015, delvis uføre

	2014	2015	Prosentvis økning
Uføreytelse fra folketrygden	111 040	130 197	17,3 %
Uførepensjon fra KLP	37 619	38 593	2,6 %
Pensjonsgivende inntekt	219 747	225 241	2,5 %
Samlet uføreytelse og pensjonsgivende inntekt	368 406	394 030	7,0 %

Figur 14 viser beregnet endring i samlet inntekt etter skatt fra 2014 til 2015 for alle delvis uføre som har inngått i beregningene. De uføre er fordelt fra venstre mot høyre etter hvor godt de ut fra beregningene kom ut i 2015 sammenliknet med 2014. Figuren viser at alle delvis uføre har kommet bedre ut i 2015 enn i 2014.

¹ Det er lagt til grunn at pensjonsgivende inntekt i 2015 er lik pensjonsgivende inntekt i 2014, justert for veksten i folketrygdens grunnbeløp fra 2014 til 2015.

Figur 14 Differanse i samlet uføreytelse fra folketrygd og KLP etter skatt

Forutsetninger: Delvis uføre

Gjennomsnittlig vekst i beregnet årlig inntekt etter skatt skatt fra 2014 til 2015 er 9 407 kroner, som er noe lavere enn gjennomsnittlig vekst for 100 % uføre.